

Asia: VN/16881/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain ja sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

Edustan

Klikkaa ja lisää otsikko valintakysymykselle

psykoterapiakoulutusta järjestävä yliopisto

Miten esitys vastaa hallitusohjelman tavoitteisiin

1) Tukeeko esitys tavoitteita vahvistaa psykoterapiapalveluiden saavutettavuutta uudistamalla psykoterapeuttikoulutusta kaksiportaiseksi ja säätämällä ensimmäisen portaan koulutus maksuttomaksi.

Ei, miksi? [Esitetty kaksiportainen koulutusmalli voi oikein toteutettuna vahvistaa psykoterapiaviitekehyksiin pohjaavien psykososiaalisten menetelmien saatavuutta. Tämä edellyttää sitä, että opiskelijat saavat 1. portaan koulutuksessa riittävät valmiudet psykoterapioiden viitekehyksiin pohjautuviin vaikuttaviin psykososiaalisiin menetelmiin, jotka mahdollistavat matalamman kynnyksen avun tarjoamisen. Psykoterapiapalvelujen tuottaminen lyhytpsykoterapiat mukaan lukien edellyttää 1. portaan koulutuksen jatkona psykoterapeutin ammattinimikkeeseen oikeuttavan 2. portaan koulutuksen suorittamista. Jatkossakin on edelleen tarve myös varsinaiselle psykoterapiakuntoutukselle. Perustason psykososiaalisten palveluiden lisääminen on tärkeää, mutta on yhtälailla tärkeää, että turvataan myös psykoterapeutin ammattinimikkeeseen johtavan koulutuksen toteutuminen. Tausta-aineiston pohjalta odotuksena on, että perustason hoitopalvelut ovat kattavat ja tehokkaat ja vähentävät varsinaisten psykoterapioiden tarvetta, mutta että tästä ei ole tutkittua tietoa. Tämän vuoksi on erityisen tarpeellista toteuttaa psykososiaalisten menetelmien koulutukset luottaen yliopistojen asiantuntijuuteen psykoterapeuttikoulutusten järjestäjänä, ja laadun valvojina ja että yliopistot vastaavat edelleen koko koulutuksesta sisältäen sekä 1. että 2. portaan. Hyvinvointialueen/HUS-yhtymän roolina on osoittaa opiskelijoille koulutuspotilaat. Tausta-aineistossa odotetaan, että kouluttajina tulee toimia alan asiantuntijat.]

2) Tukeeko esitys mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamista kehittämällä perustason mielenterveyspalveluja ja porrasteista hoitomallia?

Kyllä, miksi? [Toteutuessaan esitys kohentaa perustasolla tarvittavaa mielenterveystyön osaamista ja koulutuksen maksuttomuus mahdollistaa nykyistä laajamittaisempaa kouluttautumista psykososiaalsiin menetelmiin. Samalla on kuitenkin varmistettava, että menetelmien tarkoituksenmukainen käyttäminen mahdollistetaan osana perustason palveluja. Matalan kynnyksen psykososiaaliset menetelmät asianmukaisesti käytettyinä mahdollistavat porrasteisen hoitomallin toteutumista.]

3) Tukeeko esitys lasten ja nuorten terapiatakuuta?

Ei, miksi? [Lasten ja nuorten terapiatakuun toteutuminen edellyttää perustasolla olevaa riittävää ja riittävän laaja-alaista erilaisiin tarpeisiin vastaavien eri viitekehyksiin pohjaavien psykososiaalisten menetelmien valikoimaa, mutta myös sitä, että menetelmien käyttö mahdollistetaan osana perustason palveluja.]

esityksen mukaan kaksiportaisen psykoterapiakoulutuksen ensimmäisen taso sisältäisi yhtenäiset edellytykset tuottavan teoreettisen koulutuksen (30 op) lisäksi menetelmällisten opintojen kokonaisuuden (15 op), joka voisi sisältää koulutusta lyhytinterventioihin tai eri psykoterapiasuuntauksille ja -muodoille yhteisiin terapeuttisiin taitoihin

Toteuttaako tällainen ensimmäisen tason koulutus kaksiportaisen psykoterapiakoulutuksen tavoitetta?

Ei, miksi? [Lähtökohtaisesti 30 + 15 op koulutusmallilla on mahdollista tasoittaa 2. tason psykoterapeuttikoulutukseen hakeutuvien lähtötasoa ja tukea psykoterapeutin ammattinimikkeeseen johtavan 2. portaan koulutuksen edelleen kehittämistä. Tämä edellyttää sitä, että yliopistot vastaavat koulutuksesta kokonaisuudessaan koulutusten laadun varmistamiseksi. Mikäli menetelmäosio toteutuu muun kuin yliopiston toimesta, niin ei voida puhua psykoterapiakoulutuksen kaksiportaisuudesta. Mikäli 1. portaan koulutusta järjestetään jatkossa myös korkeakoulujen toimesta, ja mikäli koulutus ei ole sisällöltään ja laadultaan rinnastettavissa yliopiston järjestämään koulutukseen, tällöin tätä ei voi pitää kaksiportaisen psykoterapiakoulutuksen 1. portaan koulutuksena.]

Toteuttaako tällainen ensimmäisen tason koulutus palvelujärjestelmän tarpeiden mukaista koulutusta?

Ei, miksi? [Esitetyssä toteutustavassa on riski, että koulutuskokonaisuudesta tulee pirstaleinen menetelmäopintojen osalta, koska esityksessä ei ole huomioitu menetelmäopintojen teoriaopetusta ja työnohjaus on irrotettu kokonaisuudesta hyvinvointialueiden järjestettäväksi. Yliopisto voi ottaa vastuun vain itse järjestämästään koulutuksesta. Koska yliopisto antaa todistuksen koulutuksesta, on yliopiston vastuulla myös pätevien menetelmäkouluttajien hankkiminen sekä teoriaopetuksen että työnohjauksen osalta.]

Palvelujärjestelmien tarvitsemien lyhytinterventioiden vuosittaiseksi koulutustarpeeksi on arvioitu noin 2 000 - 4 000 koulutettavaa vuodessa. Millaisessa yliopistojen ja hyvinvointialueiden työnjaossa ja yhteistyössä lyhytinterventioiden koulutus tulisi toteuttaa, jotta se toteutuisi määrällisesti ja laadullisesti riittävänä? Mahdollistaako esitys tarkoituksenmukaisen työnjaon ja yhteistyön?

--

Rahoituksesta

Toteuttaako esitetty rahoitusmalli esityksen mukaisen koulutuskokonaisuuden toteuttamista?

Ei, miksi? [Menetelmäopinnot Rahoitusmallissa ei ole huomioitu sitä, että 30 op psykologian opintojen lisäksi myös menetelmäopinnot sisältävät teoriaopetusta. Menetelmäopintoja ei voi harjoitella, jos opiskelija ei ole saanut teoreettista opetusta menetelmien taustoista ja käytännön toteutuksesta. Menetelmäopintojen harjoitteluun liittyy kiinteästi työnohjaus. Menetelmäopintojen kustannukset rakentuvat menetelmien teoriaopinnoista sekä työnohjauksesta. On erityisen tärkeää, että työnohjaajat valitaan asianmukaisesti, koska se on keskeinen osa kulloinkin opiskeltavan terapiamenetelmän osaajaksi kehittymistä. Kyse on myös potilasturvallisuudesta sekä opiskeluvaiheessa myös opiskelijan oikeuksista. Psykoterapeuttikoulutuksissa työnohjaus on osa menetelmäkoulutusta ja näin ollen, jos yliopisto vastaa ensimmäisen tason psykoterapeuttikoulutuksesta, ottaa opiskelijat ja antaa todistukset, tulee yliopiston vastata myös menetelmäopintojen toteuttamisesta kokonaisuudessaan. Yliopisto hankkii kouluttajat ja arvioi heidän pätevyytensä kulloinkin kyseessä olevaan koulutustehtävään. Yliopisto ei voi antaa todistusta sellaisesta koulutuksesta, jota se ei ole järjestänyt. On myös huomioitava ne ammattiryhmät, joiden yliopistotasoiseen tutkintokoulutukseen on tavoite sisällyttää 1. portaan menetelmäopinnon. Yliopisto vastaa näistä tutkintokoulutuksista, eivätkä menetelmäopinnot voi olla heidänkään osaltansa muun tahon järjestämiä. Yliopistolla (Oulun yliopisto) on laaja eri psykoterapiasuuntausten kouluttajaverkosto. Sekä menetelmäopintojen teoreettiseen opetukseen että työnohjaukseen löytyy tätä kautta menetelmällisesti pätevät kouluttajat ja työnohjaajat. Kyse on myös koko koulutusprosessin hallinnoinnista. Yliopistolla on psykoterapeuttikoulutusten toteutukseen liittyvät jouhevät prosessit, joita voidaan hyödyntää myös ensimmäisen tason psykoterapeuttikoulutuksessa. Hyvinvointialueilla on tietoa siitä, millaisiin tarpeisiin psykososiaalisilla menetelmillä tulee pystyä vastaamaan. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että hyvinvointialueet olisivat asiantuntijoita menetelmäkoulutuksen järjestämisessä ja toteutuksessa. Tuorein tieto näyttöön perustuvista menetelmistä on yliopistolla. Hyvinvointialueet eivät ole koulutusorganisaatioita ja menetelmäkoulutukseen liittyvien tehtävien organisointi vain lisäisi niiden kuormitusta. Koulutukset on tärkeää suunnitella yhteistyössä hyvinvointialueen ja yliopiston välillä. Menetelmäopintojen harjoittelu Menetelmäopintoihin liittyvä harjoittelu tehdään hyvinvointialueella tai muussa julkiseen sote organisaatioon rinnastettavissa olevassa yksikössä, kuten se on toteutettu myös psykoterapeuttikoulutuksissa. Oulun yliopistolla on käytännön kokemusta psykososiaalisten menetelmien menetelmäopintojen yhteisteissuunnittelusta Pohteen, Laphan ja Kainuun kanssa. Koulutukseen valittiin koulutetut menetelmät yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa kuullen hyvinvointialueilla olevia tarpeita. Oulun yliopisto järjesti menetelmäopintojen teoriaopetuksen ja työnohjauksen. Hyvinvointialueet puolestaan antoivat opiskelijoille koulutuspotilaat/asiakkaat. Oulun yliopiston psykologian tutkinto-ohjelmaan kuuluvilla työelämävalmiuksiin kuuluvilla interventio-opintojaksoilla tehdään jo nyt yhteistyötä Pohteen kanssa ja opiskelijat jalkautuvat Pohteen yksiköihin ja ottavat vastaan Pohteen hoitovastuulla olevia harjoituspotilaita. Kyseessä on viime kädessä toimivasta yhteistyöstä yliopiston ja hyvinvointialueiden välillä. Rahoitus ja sen jakaantuminen Oulun yliopisto tukee OKM:n ehdottamaa mallia, jossa STM osoittaisi rahoituksen kokonaisuudessaan koulutusta järjestäville yliopistoille, koska ne vastaavat koulutuksesta ja pääosa kustannuksista kohdistuu yliopistoille. Yliopisto korvaisi hyvinvointialueelle aiheutuvat mahdolliset kustannukset toteutuneen mukaisesti. Hyvinvointialueen työpanos liittyisi yliopiston kanssa yhteistyössä tarpeen mukaisten menetelmäopintojen valintaan ja tarvittaessa käytännön harjoittelun koordinointiin. Tässä tarvitaan tiivistä yhteistyötä ja toteutettavien opintojen seuranta yhteistyössä. Ehdotuksesta poiketen yliopisto hankkisi asiakas/potilastyön työnohjaajat ja maksaisi heidän palkkionsa. Mikäli rahoitus suunnattaisiin menetelmäopintojen osalta hyvinvointialueille kyse ei olisi kaksiportaisesta psykoterapiakoulutuksesta vaan hyvinvointialueiden työntekijöiden

täydennyskoulutuksesta. Tausta-aineistossa on nostettu esille epäily, että yhteistyövelvoite ei riittävästi varmistaisi yliopistojen kouluttavan hyvinvointialueiden tarpeiden mukaisia menetelmiä. Mielestämme suunniteltu lakiluonnos kumoaa tämän väitteen, koska siinä edellytetään yliopistojen ja hyvinvointialueiden yhteistyötä menetelmäopintojen valinnassa ja suunnittelussa rahoituksen saamiseksi. Kyseessä on viime kädessä toimivasta yhteistyöstä yliopiston ja hyvinvointialueen välillä.
]

Muuta huomioita esitettyyn rahoituksen myöntämiseen ja maksamiseen liittyen?

Taustamateriaalissa on mainittu, että myös muut korkeakoulut voivat toteuttaa koulutusta yhteistyössä yliopiston kanssa. Mikäli 1. portaan koulutusta järjestetään jatkossa myös korkeakoulujen toimesta, ja mikäli koulutus ei ole sisällöltään ja laadultaan rinnastettavissa yliopiston järjestämään koulutukseen, tällöin tätä ei voi pitää kaksiportaisen psykoterapiakoulutuksen 1. portaan koulutuksena.

Määräaikaisesti anottavan rahoituksen sijaan on tärkeää, että rahoitus tulisi jatkossa olemaan jatkuvaisluonteista. Tarve koulutukselle on jatkuvaa ja sitä tehdään myös osana tutkinto-ohjelmia, jotka on suunniteltava pitkällä aikavälillä.

Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon ammattihenkilön erikoispätevyys

Huomioita ehdotettuun erikoispätevyyteen ja sen rekisteröimiseen liittyen?

On hyvä asia, että ensimmäisen portaan koulutuksen käyneet rekisteröidään ja tällä tavalla he voivat osoittaa työnantajalleen käyneensä yliopiston ja hyvinvointialueen yhteistyössä hyväksymän koulutuksen, joka antaa valmiudet hyödyntää psykososiaalisia menetelmiä asiakas ja potilastyössä.

Muuta huomioitavaa esitykseen liittyen?

Huomiot

Yliopistolaissa on määritelty yliopistojen autonomia mikä on tärkeä huomioida lakia laadittaessa.

On tärkeää, että lainsäädännöllisesti ei rajoiteta tarjottavia menetelmiä vaan menetelmävalikoiman on oltava laaja-alaisesti eri psykoterapiaviitekehyksiin perustuvia.

Nylund Päivi
Oulun yliopisto